IZ GLAZBENE PROŠLOSTI

Kako je nastala Hrvatska himna *Lijepa naša domovino*

Prije 100 godina napisao je Fr. Š. Kuhač „osamaest životopisa ilirskih glazbenika... kao vjerodostojan svjedok". Sam je napisao u predgovoru knjižice i slijedeće riječi: „Nastojao sam, da budem nepristran u priznavanju njihovih zasluga, da uza sve njihove nesavršenosti i nedostatke podadem u njima primjer našim mlađim glasbenim pregaocima, koje treba sokoliti i pobuđivati na ozbiljnu nauku, da budu u svojoj struci kud i kamo savršeniji, nego što su im pređi bili."

Knjiga je nagrađena iz zaklade Adolfa Veber-Tkalčevića za godinu 1892. a tiskana je u Zagrebu 1893. u nakladi Matice Hrvatske.

U njoj – između ostalog – opisuje Kuhač kako je nastala francuska Marseljeza i hrvatska himna *Lijepa naša* za koju kaže da je riječi pjesme napisao Antun Mihanović koje su tiskane u *Danici* br. 10 od 14. veljače 1835., a Josip Runjanin „ishitrio je za pjesmu *Liepa naša domovina* napjev godine 1846. u Glini, gdje je tada u svojstvu carskoga kadeta u posadi bio."

Ovdje, u *Sv. Ceciliji* tiskali smo zbog važnosti i vrijednosti cijeli Kuhačev članak o Josipu Runjaninu i nastanku hrvatske himne, da mnogi koji to neznaju, naročito mlađi, upoznaju kako je skladana hrvatska himna i kako ju je narod primio. Na kraju Kuhačevog članka, umjesto prve i zadnje kitice, tiskali smo cijeli tekst himne kako je bio otisnut u *Danici Ilirskoj* 1835. god. pod nazivom: „Horvatska domovina".

T.

Josip Runjanin,
ishitrilac melodija za hrv. pjesme.

Znademo iz poviesti pa i iz praktičkoga života, da se kadikad zbivaju u dva razna naroda posvema slični događjaji, ma da im nije bio povod jedan te isti, niti da je jedan narod drugi oponašao. Takva dva slučaja zbila su se na glazbenom polju, sa postankom melodija dviju pjesama, u Franceza i Hrvata.

Godine 1792. dne 20. travnja naviesti Francuska rat Austriji. Ova činjenica uzbudi ženijskoga častnika od dvadeset i dvie godine Josipa Rouget de l' Isla, koji je tada bio u Strassburgu u posadi, da spjeva pjesmu, koja bi imala usplamtiti francesku vojsku. U kući maira Strassburškoga Dietricha, izvrstnoga franceskoga rodoljuba, spjevao je mladi častnik u noći 20. travnja god. 1792. pjesmu, kojoj je nadjenuo naslov „Le chant de guerre de l'armée du Rhin", te ishitri na nju ujedno i napjev. Rouget nije bio učen glazbenik, ali je umio ponješto glasovirati, po kajdama pjevati i melodiju svoju sam ukajditi.

Za njekoliko dana pjevala je sjeverna franceska vojska tu popievku s velikim oduševljenjem uz pratnju vojničke svirke. Došavši ta vojska mjeseca srpnja u Pariz pjevala je tu popievku, a Parižani bili su od nje do skrajnosti ushićeni, no ne znajući od koga i od kuda potječe, nazvali su ju, pošto su ju dobrovoljci marseljski pjevali, Marseljskom himnom ili nakratko Marseljezom, koje ime nosi ta popievka jošte i danas. Kakva je čudesa ta himna stvorila, ne treba da potanko iznesemo, dosta će biti ako spomenemo, da je njemački glasoviti pjesnik Klopstock Rougetu rekao, kad ga je ovaj god. 1797. posjetio u Hamburgu: „Vi ste strahovit čovjek: vašom ste popievkom usmrtili pedeset hiljada vrlih Niemaca...!" –

Unatoč tome ostao je Rouget od svojih zemljaka neopažen, te je živio u zabiti, a narod malo da ga nije zaboravio. Istom god. 1830., kada mu je već bilo 70. godina, sjetiše ga se Francezi, te ga počeše u velike slaviti. Umro je 20. lipnja god. 1836.

Glede melodije marseljeze valja istaknuti, da se je Rouget – ishitrujuć napjev za svoju pjesmu – ugledao u „Credo" jedne mise bečkoga komponiste Holtzmanna, koju su misu u Strassburgu kadikad izvadjali. U ostalom Rouget nije počinio kradju, uzevši Holtzmannovu melodiju, kakva je već bila, već je upotrebio samo njekoliko fraza, koje su mu nehotice od te melodije u glavi ostale. No ako je i naći u melodiji marseljeze prizvuka spomenutog „Creda", to je Rouget sve prizvuke tako prilagodio glazbenoj tradiciji franceskoga puka i stvorio takovu čistu francesku melodiju, da porietlo njezino samo muzikolog upoznati može.

Nješto slična kao sa franceskom „marseljezom" dogodilo se je i sa hrvatskom pjesmom Antuna Mihanovića „Liepa naša domovina", koja je našla uglazbioca u c. kr. krajiškom kadetu Josipu Runjaninu. I ovaj nije bio vještiji glazbi od Rougeta, ali mjesto glasovira umio je udarati u kitaru i u cindru (Zither), te pjevati po kajdama. Mladoga i vatrenoga našega rodoljuba Runjanina uzniela je Mihanovićeva pjesma tako, da je kušao za nju ishitriti napjev, pošto se nije našao ni jedan od naših tadašnjih glazbotvoraca, koji bi tu pjesmu uglazbio bio, premda je ona još godine 1835. ugledala svjetlo u „Danici" (u br. 10. od 14. veljače). Runjanin misleći, da je prvi uvjet za narod težeći za slobodom, ljubiti i uzveličavati otačbinu, u kojoj si se rodio i u kojoj obitavaš, ishitrio je za pjesmu, „Liepa naša domovina" napjev godine 1846. u Glini, gdje je tada u svojstvu carskoga kadeta u posadi bio.